

MARINA VITUHNOVSKAJA-KAUPPALA

Terijoen laukausten pitkä kaiku

*Mihail Herzensteinin murha toisen
sortokauden taustalla*

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURA • HELSINKI

Sisällys

Johdanto 7

Prologi 17

Murha Terijoella 17

1. MIHAIL HERZENSTEIN – TIEDEMIES JA YHTEISKUNNALLINEN TOIMIJA 25

Lapsuus ja nuoruus Odessassa 25

Herzensteinin alkuvaiheet Moskovassa: ura ja avioliitto 29

Herzenstein astuu yhteiskunnalliseen elämään 34

Tieteellinen ja akateeminen ura 39

Poliittisen uran alku 40

Valtiollisen duuman vaalit 46

Valtiollisessa duumassa 50

Musta sotnia 59

Ensimmäisen duuman hajottaminen ja Viipurin julistus 64

Laukaukset Terijoella 72

2. MIHAIL HERZENSTEININ MURHAJUTTU, ENSIMMÄINEN NÄYTÖS: SUOMEN OIKEUS SELVITTÄÄ VYYHDEN 86

Murhaajien kasvat pilkahtavat sumusta: tutkinta alkaa 86

Tutkinnan alku Venäjällä 98

Totuus paljastuu: ”meidän edessämme on varsinainen murhaajakopla...” 102

Oikeusjuttu alkaa 112

Mustasotnialaiset jatkavat ”toimintaansa” 125

Kivennavan käräjäoikeus jatkaa tutkintaa 138

Venäjän sisäpolitiikan käänös ja Suomi: jännitys kasvaa 142

”Suomen kysymys” kolmannessa duumassa 154

3. MIHAIL HERZENSTEININ MURHAJUTTU: NÄYTÖS KAKSI. SUOMEN OIKEUS VS. VENÄJÄN VALTA 160

Saška Silmäpuoli ilmestyy Terijoelle 160

Poliittiset skandaalit tärisyttävät imperiumia 171

Aleksandr Polovnevin toinen oikeusjuttu 175
Tohtori Dubrovin: varjosta valoon 179
Aleksandr Prussakov todistaa 184
Suomen ja Venäjän suhteet sähköistyvät 188
Polovnev saa tuomion 194
Venäjän valta herää letargiasta 200

4. MIHAIL HERZENSTEININ MURHAJUTTU: KOLMAS NÄYTÖS.
TSAARI ASTUU PELIIN 210
Heinäkuun käräjäistunto: Dubrovinin kysymys 210
Laritškin tekee tunnustuksen 214
Elokuun käräjäistunto: mustasotnialaiset hyökkäävät Terijoelle 221
Dubrovin piilossa 233
Oikeusjuttu joutuu umpikujaan 238
Viimeinen käräjäistunto 250
Tsaari astuu peliin: murhaajat vapautetaan 269
Suomen oikeuslaitos kuriin 276
5. OIKEUSJUTUN JÄLKIMAININGIT 282
Mustasotnialaiset ottavat revanssin 282
Erikoistutkintakomission työ 284
Bolševikkivallankaappauksen jälkeen: taistelu jatkuu Venäjällä
ja muualla 298
Yhteenotto jatkuu. Siionin viisaiden pöytäkirjojen oikeusprosessit 302
Mustan listan viimeinen uhri 304
Mihail Herzensteinin perheen odysseia kotimaan ulkopuolella 306
- Yhteenveto 311
Viitteet 319
Lähdeluettelo 342
Henkilöhakemisto 351

17.00652 T

